

Лышъхьэм илофшлэгъу зэлуклэгъухэр

Адыгэ Республикэм и Лышъхьэу Тхьаклушынэ Аслъан пшъэдэклъыжъу ыхьырымкӀэ гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Известия — Юг» зыфилорэм идиректорэу Алексей Кобляковымрэ гъэзетэу «Культурэм» иредакцие ипашэу Алла Громадинамрэ тыгъуасэ ригъэблэгъагъэх. ЫпшъэкӀэ зигугъу къэтшыгъэ гъэзетэу «Культурэм» Адыгеим шыпсэхэрэр нахь нэлъуасэ фэшлыгъэнхэм, ар къызытхыкӀыхэрэм япчъагъэ хэгъэхьогъэнымкӀэ амалэу шылэхэм атегушылагъэх.

Алла Громадинам къызэрилуагъэмкӀэ, гъэзетэу «Культурэм» къызыдэклъырэр бэшагъэп. Финанс къыныгъохэм къахэкӀыкӀэ ар зэфашыжъу уахьтэ къякӀугъ, ау непэ зыпкъ итэу, хэхьоныгъэхэр ышӀыхъэзэ ыпэкӀэ лъэкӀуатэ. ЗэкӀэмкӀи журналист 12 лут, ипчъагъэкӀэ мин 21-м ехъоу къыдэклъы. Культурэм имызакъоу, шылэныгъэм инэмькӀ лъэныкъохэрэ къегъэлагъох. Гъэзетым непэ мэ-

хьанэшхо зэритырэр шьолъырхэм зэпхыныгъэ адэшлыгъэныр, ахэм ящылэкӀэ-псэхуэкӀэ зэрифэшъуашэу къэгъэлъэгъогъэныр арых. Мы лъэныкъомкӀэ Адыгеир нахь къыхагъэщырэ, лоф зыдашӀэмэ ашӀоигъохэм ащыщэу гъэзетым ипашэу къыгъэнэфагъ.

— Гъэзетым кӀыхьэрэ тхыгъэхэм уасэ афэзышӀын фаер ащ еджэхэрэр ары. Гушылэм пае, нэгъырэ миллион пчъагъэ зыщыпсэхурэ Санкт-Петербур-

пштэмэ, «Культурэм» ащ къызытхыкӀырэр нэгъырэ миничым кӀахьэу къэпӀуагъ, ар мэкӀэ дэд, — къыхигъэщыгъ Тхьаклушынэ Аслъан А.Громадинам зыфигъазэзэ. — Адыгеим шыпсэхэрэм шыуигъэзет ашӀогъэ-шӀэгъонэу еджэхэ е къыратхыкӀы хъумэ тигопэшт. Ау ащ пае шушӀэн фаер макӀэп. Обществэр зэзыпхырэ статьяхэр нахьыбэу тищыкӀагъэх, сыда плэмэ непэ бзэджэшлагъэхэм, мыхьомышлагъэхэм анэмькӀ телевидениеми, гъэзетхэми къа-тырэп. Тиреспубликэ щырэхьат, лъэпкъ ыкӀи дин зегурылӀоныгъэ ил, гъэхьагъэхэр ешӀых, укыи-зытегушылэнэу ис цыфыри макӀэп. Джа лъэныкъохэр арых журналистхэм анаӀэ нахь зытырадзэнхэу тызыфаер. АщкӀэ лоф зэдэтшӀэным тыфэхъазыр.

Нэужым къэгущылагъэх ыкӀи яеплъыкӀэхэр къыралотыкӀыгъэх АР-м культурэмкӀэ иминистрэу Къулэ Мыхьамэдрэ Адыгеим лъэпкъ лӀохэмкӀэ, лӀкӀыб къэралхэм ащыпсэхурэ тилъэпкъэгъухэм адырӀэ зэпхыныгъэхэмкӀэ ыкӀи къэбар жъугъэм иамалхэмкӀэ и Комитет итхьаматэу Шъхьэлэхъо Аскэррэ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

Язэпхыныгъэ агъэпытэзэ ыпэкӀэ лъыкӀотэщтых

Адыгэ Республикэм и Лышъхьэу Тхьаклушынэ Аслъан зэлукхыгъэ лӀахъзэхэлэ обществэу «Кубаньэнерго» зыфилорэм игенеральнэ директорэу Александр Гавриловым, ащ игуадзэу Вячеслав Костецкэм, Краснодар иэлектрическэ сетхэм япашэу Натхьо Инвер ыкӀи Адыгэ иэлектрическэ сетхэм япашэу Натхьо Азэмаст тыгъуасэ лӀофшӀэгъу зэлукӀэгъу адырылагъ. Ащ хэлэжъагъэх АР-м и Премьер-министрэу КъумпӀыл Муратрэ республикэм экономикэ хэхьоныгъэмкӀэ ыкӀи сатыумкӀэ иминистрэу Лыхъсэ Махьмудрэ.

Илъэс зэкӀэлъыкӀохэм Адыгеимрэ «Кубаньэнерго»-мрэ зэрэздэлажъэхэрэм АР-м и Лышъхьэу осэшӀу фишлыгъ, тапэкӀи шӀуагъэ къытэу язэпхыныгъэ зэрагъэпытэщтым ицыхъэ зэрэтепыр хигъэунэфыкӀыгъ. АщкӀэ лӀофышхо зышӀэрэ лӀахъзэхэлэ обществэм ипашэхэм зэрафэразэр арылуагъ. ГумэкӀыгъоу, щыкӀагъэу шылэхэр псынӀкӀэу дэгъэзыжыгъэхэ зэрэхуэщтым анахъэу анаӀэ тырагъэтын фаеу ылытагъ.

— Адыгеим иэкономикэ, иэ-кло ыкӀи ипромышленнэ лъэныкъохэм, нэмькӀхэми хэхьоныгъэхэр ашӀынхэм пае, инвесторэу республикэм кӀыхьэхэрэм япчъагъэ нахьыбэ шӀыгъэным даклоу, иэлектрорознергием ылэныкъокӀи кӀуачӀэу шылэхэм ахэгъэхьогъэн фае, — къылуагъ Тхьаклушынэ Аслъан. — ЗекӀоным зиушъомбгъунымкӀэ амалэу тӀэкӀэлъхэр джащыгъум нахьыбэ хуэщтых. Анахъэу тыналэ зыте-тын фаер Мыекъопэ районым щытшырэ зыгъэпсэфыпӀэу «Лэ-гъо-Накхэр» ары.

лофыгъоу къэуцухэрэр зэшӀо-

хыгъэнхэмкӀэ сыдигъуи зыгурылӀохэрэ Адыгеим ипашэхэм зэрафэразэр къылуагъ нэужым гу-щылэ зыштэгъэ Александр Гавриловым. Ащ къызэрэхигъэ-щыгъэмкӀэ, къэралыгъом иэлек-трическэ сетхэм ягъэкӀэжыкӀын фэгъэхьыгъэ программэу ашта-гъэр зыгъэцӀэкӀэшт, шылэныгъэм пхырызыщышт компаниӀкӀэу «Россети» зыфилорэр зэхашагъ. Ащ пилотнэ проектшхуи 4 ыгъэхъазырыгъ. Ахэм зэу ащыщ зэлукхыгъэ лӀахъзэхэлэ обществэу «Кубаньэнерго» зыфилорэм хэхьоныгъэхэр егъэшлыгъэнхэр. Илъэс пчъагъэм тельтыгъэ про-граммэм ишӀуагъэкӀэ Адыгеим иэлектрическэ сетхэм ягъэкӀэ-жыкӀын пӀэлукхъанэу сомэ милли-арди 6-м ехъу къыфатӀупшыщт. А пчъагъэр нахьыбэм ылыэны-къокӀэ джыри зэблэхъугъэн ылыэкӀышт.

— Илъэс пчъагъэ хъугъэу тило зэхэлъэу лӀоф зэдэтшӀэ, бгъуитӀум зэпхыныгъэ пытэ зэ-дытӀ. 2014-рэ илъэсым къы-щегъэжъагъэу зэлукхыгъэ лӀахъ-зэхэлэ обществэу «Кубань-не-ргом» Адыгеим ыналэ нахь къытыригъэтынэу тызэзэгъыгъ. Экономикэм хэхьоныгъэхэр ышӀынхэм фэшӀ иэлектророз-нергиемкӀэ кӀуачӀэу тилэхэм ахэгъэхьогъэн зэрэфаер дэгъоу къыдгъурӀо, ащкӀэ зегурылӀоны-гъэ тазыфагу ил, — къылуагъ КъумпӀыл Мурат.

ШӀуагъэ къэзытыщт проект-хэм, программэхэм ахэлэжъэн-хэм зэрэфэхъазырхэр, ащкӀэ республикэм къытефэрэр зэкӀэ зэригъэцӀэкӀэшт, непэ зытегу-шылэгъэхэ лӀофыгъохэр ахэм зэ-ращыщхэр АР-м и Лышъхьэу зэлукӀэгъум икӀлэху къылуагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

ШӀэгъэн фаехэр нахь къыхигъэщыгъэх

АР-м иминистрэхэм я Кабинет тыгъуасэ зэхэсыгъоу илагъэр зэрищагъ АР-м и Премьер-министрэу КъумпӀыл Мурат.

ПстӀумэ апэ Правительствэм ипашэу Теуцожь районыр зэпы-зычырэ федеральнэ гъогум къы-техъухъэгъэ хъугъэ-шлагъэмкӀэ лӀохэм языхтэ зыщыгъэгъозагъ. Псауныгъэм икӀэушъумэнкӀэ ми-нистрэу Мэрэтыкъо Рустем къы-зэрилуагъэмкӀэ, автобус цыклоу «Газелымрэ» автомобиль псын-кӀэмрэ зызэутӀэкӀыхэм нэгъырищ

хэкӀодагъ, тфымэ шьобж хы-лъэхэр атешагъэхэ хъугъэ, ахэм ащыщэу зыр кӀэлэцыкӀы. Ахэр Адыгэкъалэ исымэджэщ ашагъэх. Автомобиль гъогум видеокаме-рэхэр тетынхэр шӀокӀ зимылэ лӀофэу зэрэщытыр джыри зэ мы хъугъэ-шӀэгъэ тхьамыкӀагъом къызэриушыхъатыжыкӀырэр Пре-мьер-министрэм мыщ дэжыым

къышыхигъэщыгъ. Адыгэкъалэ къыщыублагъэу Бжэдэгъухъаблэ нэс камерищ нахь мымакӀэу ты-рагъэуцонэу гъогу хызмэтым фэгъэзагъэхэм къафигъэпытагъ.

Нэужым республикэ бюджет-тым изытет, икӀэкӀуапӀэхэм, хэбзэлахьхэмкӀэ чыфэхэм ате-гушылагъэх. АР-м финансхэмкӀэ иминистрэу Долэ Долэтбый къы-зэрилуагъэмкӀэ, илъэсым пыкӀы-гъэ мэзиим пстӀумкӀи сомэ миллиарди 3-рэ миллион 600-м ехъу бюджетым къыхэлъхьагъэ хъугъэ. Ар блэкӀыгъэ илъэсым мыщ фэдэ иуахьтэ егъэпшагъэ-

мэ, сомэ миллион 208-кӀэ на-хьыб. Бюджет зэхэтымкӀэ агъэ-нафэщыгъэр проценти 111-у гъэцӀэкӀагъэ мэхъу. Хэбзэлахь-хэмкӀэ чыфэхэм якъэугъоижыкӀын нахь гъэлъэшыгъэу ыуж итын-хэу Правительствэм ипашэу къа-фигъэпытагъ.

Джащ фэдэу министрэ лӀэпчэ зыфэгъэзэгъэ лъэныкъомкӀэ лӀохэм языхтэ Правительствэм ипашэу цагъэгъозагъ. лӀофшӀэ-нымкӀэ ыкӀи социальнэ хэхьо-ныгъэмкӀэ министрэм объек-титлоу гъэцӀэкӀэжыкӀынхэр зышы-кӀохэрэм лӀофшӀэнхэр игъом зэ-

ращамыуыхыщтхэр, пӀалъэу ялэ-хэр къызэрэсыгъахэхэр къы-луагъ. ГъэцӀэкӀахӀохэр нахь агъэ-псынӀкӀэнхэу Премьер-министрэм къафигъэпытагъ. Гъэсэнэгъэмрэ шӀэныгъэмрэкӀэ министрэм си-стемэр гъэкӀэжыкӀыгъэныр мы илъэсымкӀэ зэраухырэм щигъэ-гъозагъэх, кӀэлэеджакӀохэм язе-щэн тегъэпсыхъэгъэ автобусхэр къэзытӀупшыщт фаехэм ар игъом зэрамыгъэцӀэкӀагъэр лӀофыгъо шъхьалэу къыхигъэщыгъ.

Министерствэхэмрэ комитет-хэмрэ охьтэ благъэм анахъэу анаӀэ зытырагъэтын фаехэм, лӀофхьабзэу рахъухагъэхэм нэ-ужым атегушылагъэх.

ХЪУТ Нэфсэт.

Яеджэн зэпыуштэп

Сирием кыкыжыгъэ ныбжыкълэхэм урысыбзэр зэрагъэшлэным пае курсхэр къафызэлъахыгъэх. Ыпэкълэ зычыгужъ къэзыгъэзэжыгъэхэу апшээрэ еджаплэм щеджэхэрэм урысыбзэр дэгъоу зэрагъэшагъ, ау мээз зауплэлэ узэклэлэбжымым къэкложыгъэхэм джыри икыу фэдизэу а бзэр алэклэлэп.

— Федеральнэ гупчэм кытлупщырэ ахыщэмкълэ еджэн амал тильэпкъэгъу ныбжыкълэхэм ыпэкълэ ялагъэмэ, мы илъэсыклэ еджэгъум ахыщэм икытлупщын зэпыугъ, — ело Адыгэ Республикэм лъапкъ лофхэмкълэ, лэклыб къэралхэм ащыпсэурэ тильэп-

къэгъухэм адырлэ зэлхыныгъэхэмкълэ ыкли къэбар жъугъэм иамалхэмкълэ и Комитет ипашэу Шъхэлэхъо Аскэр. — Сирием кыкыжыгъэ ныбжыкълэхэм яегъэджэн зэпыун фаеу зэрэхъугъэр зызэхэтэхым лэпылэгъу тафэхъунэу итхъухагъ, гымэклыгъом идэгъэзыжыныи ыуж тыхагъ. Непэ тильэпкъэгъухэр тхъамыклагъоу зыхэтхэр кызыгурылоу, зэхэзышлэу республикэм исхэм тызэкъоуцуи, амалэу тилэмкълэ ахыщэ тыугъоигъэ. Илъэсныкъом кыкылоцл апшээрэ еджаплэм ныбжыкълэхэр зэрэщеджэштхэ мылькур алэклэдгъэхьагъ.

Еджэн амал ныбжыкълэхэм къэзытыгъэхэу республикэм щы-

псэухэрэр мы мафэхэм Сирием кыкыжыгъэ ныбжыкълэхэм алукагъэх. Ахэр нэбгырэ 16 мэхъух. Дэгъоу еджэнхэр пшээрылъ шъхалэу зэрэщытыр къеклолагъэхэм кыыхагъэщыгъ. Зэращыгуыгъэхэр къагъэшьыпкъэжыныу, агуклэ кыыхагъэ сэнэхъатыр зэрагъэгъотынэу къафэлъэлъагъэх.

Ныбжыкълэу къеклолагъэхэм ацлэлэ Тамбий Дер лэпылэгъу къафэхъугъэхэм «тхъашъуегъэпсэу» арилуагъ. Ежыыр иунагъо игъусэу илъэс хъугъэ кызыкложыгъэр. Урысыбзэр зызэригъашлэрэр мезипл хъугъэ. Курсхэр кызынухыхэкълэ, еджэныр республикэм щылыгъэкълотэн гухэлъ клэлэ ныбжыкълэм ил.

(Тикорр.).

Лышъхъэм и Кубок афагъэшъошагъ

«КВН-м иеджапл» зыфилорэ лофтхъабзэр мэлылфэгъум кыщегъэжъагъэу республикэм щыкълуагъ. Пшээрылъ шъхалэу ащ илагъэр зэкълэми зэлъашлэрэ джэгуклэм ныбжыкълэхэр нэлъасэ фэшлыгъэнхэр ыкли ащ пыщэгъэнхэр ары. Адыгэ Республикэм ныбжыкълэ лофхэмкълэ и Комитет лофтхъабзэм клэщакло фэхъугъ.

Сэмэркъэур сэнэхъат зыфэхъугъэ цыфхэу, республикэ КВН-хэм ахэлажъэхэзэ цлэрыло хъугъэхэр мэзи 5-м кыкылоцл ныбжыкълэхэм алукагъэх. Республикэм икыалэхэм ыкли ирайонхэм командэхэр ащызэхэзыщагъэхэу актерскэ сэнаушыгъэ зыхэлъхэу, сэмэркъэур зыкласэхэу, сценэм кытехъанклэ мышынэхэрэ ныбжыкълэхэм лоф адашлагъ, шлэныгъэу ялэхэмкълэ адэгощагъэх.

Сэмэркъэухэр зэрэзэхэбгъэуоцштхэр, ахэр кызырэгбгъэлъэгъоштыр ыкли нэмыклхэр ныбжыкълэхэм къафалотагъэх. Сэмэркъэу гъэшлэгъонхэр зыхэлъ едзыгъо цыкълухэр зэдатыгъэх. Командэхэм къагъэхъазырыгъэхэм ахэплъагъэх, лэпылэгъу афэхъугъэх.

Егъэджэнэу зэхашагъэхэм язэфэхъысыжъэу КВН-м ифестиваль Тэхутэмыкълэе районым ит псэуплэу Инэм щы-

кълуагъ. Зэкълэ командэхэм сэмэркъэу гъэшлэгъонхэр къашыгъэх, гушылэ щэрыохэр бэу агъэфедагъэх, псынклэу гупшысэхэзэ упчлэхэм джэуапхэр къаратыжыгъэх.

Жюрим ышылгъэ зэфэхъысыжъэхэмкълэ Адыгэкалэ икомандэ анахъ дэгъоу зэнэкъокъум зыкышыгъэлъэгъуагъ. Апэрэ чыплэр ащ ратыгъ ыкли Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ и Кубок фагъэшъошагъ. Зэкълэ фестивалым хэлэжъэгъэ командэхэр шлухъафтынхэмкълэ агъэшлуагъэх.

АР-м ныбжыкълэ лофхэмкълэ и Комитет илофшлэхэм тызэрэщагъэгъозагъэмкълэ, лофтхъабзэм изэхэщэн Тэхутэмыкълэе районым иадминистрации илахышлу хишыхагъ. Къэклошт илъэсми джыри нахъ гъэшлэгъонэу ар зэхэщэнэу агъэнафэ.

ШХОНЧЫБЭШІЭ Рузан.

Зэлъашлэрэ къэтыным зыкыщцагъэлъэгъуагъ

Телеканалэу ТНТ-м икыэтынэу «Comedy баттл без границ» зыфилорэм Адыгеим икыгъэ клэлэхэр хэлэжъагъэх. Ахэм республикэр зерифшъуашэу къагъэлъэгъуагъ, гъэхъагъэхэри ялэхэу къэкложыгъэх.

Урысыем ичылплэ зэфэшъхъафхэм къарыкыгъэ ныбжыкълэхэм сэнаушыгъэу ахэлыр къагъэлъэгъуагъ. Команди 150-у къэгъэлъэгъоным хэлэжъагъэхэм анахъ дэгъухэр къахыгъэх. Адыгеим икыгъэ куплэу «ЗаШИБиТлЗ» зыфилорэри ахэм ащыщ хъугъэ. Ащ хэт Денис Маловичкэрэ Антон Петрашевымрэ мы мафэхэм тиредакции ихъэклагъэх, зэлъа-

шлэрэ къэтыным хэлэжъэнхэу зэрэхъугъэр ахэм кытфалотагъ.

— Илъэс пчъагъэрэ республикэмкълэ КВН-м ихэшыпыкыгъэ куп тыхэтэгъ, теклоныгъэр бэрэ кыдэтхыщтыгъ, — ело Денис Маловичкэм. — Сэмэркъэум тыгуклэ тыфэцагъ, ащ зедгъэушъомбгъуныр тыгу илыгъ. 2012-рэ илъэсым ыклэхэм адэжъ «Comedy баттл без границ» зыфилорэм ия 4-рэ лъэхъан епхыгъэ зэнэкъокъу зэрэщылэщтыр зызэхэтэхым, тыхэлэжъэнэу итхъухагъ. Краснодар цыклорэ зэнэкъокъум теклолагъ ыкли ащ тыпхырыкыгъ, Москва тыклон, телекыэтыным тыхэлэжъэн амали тилэ хъугъэ.

Къэгъэлъэгъоным гъэшлэгъоны, щхэны зэрэхъуштым ахэр пылбгъэх. Чэщи мафи ямылэу загъэхъазырыгъ. Мэзаем ыклэхэм адэжъ Денисрэ Антонрэ гъогу тыхагъэх. Гъэтхалэм техынхэр рагъэжъагъэх.

— Краснодар кыщыдгъэлъэгъогъэ дэдэр къэтшыжыныу тыфэягъ, ау ар кытфадагъэп, — ело Антон Петрашевым. — Шерлок Холмсрэ мисис Хадсонрэ зыхэт къэгъэлъэгъон щхэнэу тилэр къэтшыгъ. Ар ашлогъэшлэгъонэу, ашлощхэнэу жюрим хэтхэр къедэлугъэх ыкли ятлонэрэ уцугъом тыхагъ.

Гъэхъагъэхэр ялэхэу клэлэхэм Адыгеим къагъэзэжыгъ. Ятлонэрэ турым зыфагъэхъазырынэу рагъэжъагъ. Мы мафэхэм ахэр гъогу тыхагъэх. Ионыгъом и 17-м щегъэжъагъэу и 19-м нэс ятлонэрэ уцугъор клошт, нэужым ащ теклоныгъэ кыщыдзэыхыгъэхэу финалым хэхагъэхэм Ионыгъом и 21-м зыкъагъэлъэгъошт. Финалым нэсыхэрэр «Comedy club» зыфилорэм ирезидент хъуштых.

Республикэм икыыхи къэгъэлъэгъонхэм ахэлэжъагъэхэм ягухэлъхэр къадэхъунхэр тафэлъало. Тишъолпыр щыщ клэлэхэр зыхэлэжъэгъэ къэгъэлъэгъоным илъэсым ыклэм нэс тэри телевизорымкълэ тлэгъужыщт.

ПІАТІЫКЪО Анет.

Нэбгырищ хэклодагъ

Ионыгъом и 7-м Теуцожь районым пхырыкылрэ автомобиль гъогоу «Инэм — Бжъэдэгъухъабл» зыфилорэм, къуаджэу Гъобэкъуаерэ кутырэу Шевченкэмрэ ягуунапкъэхэм адэжъ, машинитлу щызэутэкыгъ. «Газетым» исыгъэ нэбгыриим щыщэу нэбгыритлур клэлэцыкълух, илъэс 12 — 14 аныбжъ.

Адыгэ Республикэм хэгъэгу клоцл лофхэмкълэ и Министертвэ кызыретырэмкълэ, автомобильхэу «Газетымрэ» «ВАЗ-2109-мрэ» зызэутэкыхэм, нэбгырищ хэклодагъ, нэбгыритфымэ шъобжхэр атещагъэх хъугъэ.

Машинэм исыгъэ цыфхэми шъобж зэфэшъхъафхэр атещагъэхэу сымэджэщым нагъэсыгъэх. Водителитлурмрэ зы пасажирмрэ мы хъугъэ-шлагъэм хэклодагъэх.

Аварием хэфагъэхэр зэкълэ Краснодар краим щыщых. АР-м хэгъэгу клоцл лофхэмкълэ и Министертвэ кызыретырэмкълэ, «Газетым» иводитель унэе предпринимателэу лоф

ышлэщтыгъэ, цыфхэр зерищэщтыгъэх. Мы пчэдыжыым къалэу Ермэлхъаблэ кыкыгъэу хы Шлуцлэ лушъом клоштыгъэ.

Пэшлорыгъэшъэу зэрагъэунэфыгъэмкълэ, хъугъэ-шлагъэр зыпкъ кыкыгъэр «ВАЗ-2109-р» зезыфэщтыгъэр ыпэкълэ кыкылрэ машинэхэр зэрыклохэрэ гъогум зэрэтыхагъэр ары. Ар илъэс 24-рэ зыныбжъ хулыфыгъэу псэуплэу Рязанскэм щыпсэуштыгъэм зерифэщтыгъ. «Газетым» исыгъэр илъэс 47-рэ зыныбжъ хулыфыгъ, Ермэлхъаблэ щыщыгъ.

Мы хъугъэ-шлагъэмкълэ уголовнэ лоф кызыэлъахыгъ, экспертизэхэр следствием ышынхэу щыт.

Унашъом зэхъокыныгъэ фашыгъэп

Следствием зэригъэунэфыгъэмкълэ, 2008-рэ илъэсым тыгъэгъазэм Барцо Мухьдинэ зипэщэ зэхэщэгъэ бзэджэшлэ купым къалэу Краснодар лофщызышлэрэ предпринимателыр ытыгъугъ. Мыр кызыщыгъугъэр Адыгеим и Тэхутэмыкълэе район ары. Бзэджашлэхэм ахэтыгъ Роланди Чантурия. Лажъэ зымылэ хулыфыгъэу атыгъугъэр егъэзыгъэкълэ республикэм ичылплэ горэм щалыгыгъ ыкли ар къатлупщыжыным пае илахылхэм сомэ миллион 1,7-рэ къалахыгъ. Зичэзыу

ахыщэр аштэзэ бзэджэшлэ купым хэтхэр хэбзэхъумэкло кыулыкъухэм къаубытыгъэх ыкли предпринимателыр шъхъафит ашлыжыгъ.

2009 — 2010-рэ илъэсхэм Адыгэ Республикэм и Апшээрэ Хыкум унашъоу ышылгъэм диштэу, ыпшъэкълэ зигугъу къэтшыгъэ бзэджэшлэ купым хэтыгъэхэ Барцо Мухьдинэ, Жэдэ Адамэ, Дмитрий Пашенкэм хъапс атырилхъагъ.

Республикэм хэгъэгу клоцл лофхэмкълэ и Министертвэ иуголовнэ розыск икыулыкъушлэхэм

зэхэщэгъэ оперативнэ-пыхъон лофтхъабзэхэм яшлуагъэкълэ бзэджэшлэ купым хэтыгъэ Роланди Чантурия 2012-рэ илъэсым ыклэхэм адэжъ къаубытыгъ. АР-м и Апшээрэ Хыкум унашъоу ышылгъэм диштэу ащ илъэси 7 хъапс тыралхъагъ. 2012-рэ илъэсым мы хулыфыгъэ дэдэм бзэджэшлагъэ зэрэзэрихъагъэм кыыхэкыклэ Краснодар краим и Лабинскэ район хыкум илъэси 8 хъапс тырилхъэагъ. Бзэджэшлэгъитлум кыдалытэрэ пшъэдэкыжыыр зэхэгъэхъуагъэу Р.Чантурия илъэс 12-рэ хъапсым дэсынэу хыкумым унашъоу ышылгъ.

2013-рэ илъэсым Ионыгъом и 3-м УФ-м и Апшээрэ Хыкум иапелляционнэ коллегие унашъоу щылэм зэхъокыныгъэ фэмышыгъэным дыригъэштагъ, бзэджашлэм ифэшъошэ пшъэдэкыжыыр ыхыщт.

КЪЭБЭРТЭЕ-БЭЛЪКЪАР РЕСПУБЛИКЭМ

Республикэми къалэми ямэфэкыгъ

Къэбэртэе-Бэлыкъар Республикэр зыщылэр ильэс 72-рэ зэрэхуыгъэр ащ щыпсэурэ цыфхэм игъэкълотыгъэу хагъэ-унэфыкыгъ. Республикэм икълэлэ шъхалэ мэфэ реным цыфхэр щычэфыгъэх, хъаклэхэр агъэшлуагъэх, къэгъэ-лъэгъон гъэшлэгъонхэри зэхашэгъагъэх.

Мамырныгъэр къаухъумэзэ Хэгъэгъу ззошхом щыфэхыгъэ зэоллхэм афагъэ-уцугъэ саугъэтхэм ыкли «Егъашлэм Урысыем тыригъус» зыфилорэ саугъэтэу къэлэ гупчэм итым мэфэкыр рамыгъа-жъзэ къэгъагъэхэр аклэралхъагъэх, зы-псэ зытыгъэхэм такыкырэ афэшъы-гъуагъэх.

Гушылэ фабэхэр, гупшысэ куухэр цыфхэм апашъхъэ къыщилуагъэх Къэ-бэртэе-Бэлыкъар Республикэм и Лышъ-хъэу Къанэкъо Арсен. Адыгэхэм, къэ-рэщаехэм ыкли бэлыкъархэм шъхъа-фитыныгъэ псэуклэ ялэ хъуным клэхъоп-сыхъэзэ охътабэ къызэрахыгъэр, ягъэ-лышлухэр я XX-рэ ллэшлэгъум икье-жаплэ къызэрадэхуыгъэр ыкли зэгъу-сэхэу зэдэлэжъэхэзэ щылаклэм исо-циальнэ, культурнэ, экономическэ, нэмыклэ лъэныкъохэри зэрэздагъэп-сыгъэхэр ащ ипсалъэ къыщилуагъ. Непэ Къэбэртэе-Бэлыкъар Республикэр Уры-сыем исубъект шъхъафитхэм зэу ахэт.

Лъэпкъ зэфэшъхъафхэм тызэкъо-тэу тинеушырэ щылаклэ джыри нахы-шлэу зэрэдгъэпсыштым сицыхъэ тель, — къылуагъ А. Къанэкъом.

Республикэм ипсэуплэ зэфэшъхъаф-хэм спортивнэ зэнэкъокъухэр, кон-

цертхэр, къэгъэлъэгъонхэр ашылагъэх. Лъэпкъ шхын зэфэшъхъафхэр бысым-гуащэхэм къагъэхъазырыгъагъэх, цыфхэр къэшъуагъэх, джэгугъэх.

Республикэм и Мафэ къалэу Нал-щык имэфэкл тефэ. Ащ ехъулэу къалэм псэолаклэу щашлыгъэ-хэр къызэлуахыгъэх. Клэлэ-цыкълухэр футбол зыщешлэнхэ искусственнэ джэгуплэ клэу псэуплэхэу Псынедахэрэ Изольскаямрэ азыфагу щашлыгъ, физкульту-рнэ-зыпсы-хъеплэ ком-плекс се-лоу Сар-мак (Изоль-скэ район) къыщызэлуа-хыгъ.

Мэфэкыр дахэу реклокыгъ, цыфхэм загъэпсэфыгъ.

ШАПСЫГЪЭМ

Лъэпкъ цыкълухэм я Маф

Зэкъоуцогъэ лъэпкъхэм я Органи-зация (ООН) и Къэралыгъо Ассамб-лее 1992-рэ ильэсым лъэпкъ цыкълухэм я Мафэ хагъэунэфыкыгъэ ашлынэу унашъо ыштэгъагъ. Ильэс къэс шышъ-хъэлэу мазэм хы Шлуцлэ лушъом щып-сэурэ шапсыгъэхэм а мэфэкыр хагъэунэфыкы. Къуаджэу Агъу-Шап-сыгъэ щыпсэухэрэм, хъаклэхэри ягъу-сэхэу, лъэпкъ цыкълухэм афэгъэхы-гъэ мэфэкыр якъуаджэ шыхагъэунэ-фыкыгъ.

— Тызэрэзэхыхэрэм тыгу къелэты-ыкли тегъэчэфы, — ело хы Шлуцлэ лу-шъом щыпсэурэ шапсыгъэхэм ялъэпкъ-культура и Гупчэ итхъаматэу Шъхъэ-

лэхъо Мэдинэ. — Тятэжэ пашъэхэм ящылэклагъэр, лъэпкъ шэн-зэхэтыклэхэр, нэхъоир, цыфыгъэр зыфэдагъэхэр тыгу къэтэгъэкыжыкы.

Зипчъагъэклэ бэ мыхъурэ лъэпкъ-хэм ащыщы шапсыгъэхэри. Лъэпкъ цыкълухэм я Мафэ ильэс къэс хагъэ-унэфыкы. Мэфэкым ипрограммэ нахъ гъэшлэгъонэу зэрэзэхъагъуоцштым пы-лтых, хэхъоныгъэхэр ренэу фашлых. Нахыжъхэм а мафэр зэрагъэлапэрэм фэдэу, ныбжыкълэхэми загъэчаны. Маклэхэми, лъэпкъ цыкълум ыльапсэ зэрэмыклэдыжыштым еусэх.

Мэфэкыр дэгъоу клуагъэ. Концер-тым оредылохэмрэ къэшъуаклохэмрэ хэлэжъагъэх. Ныбжыкълэхэм адыгэ джэгугъо афызэхашэгъагъ.

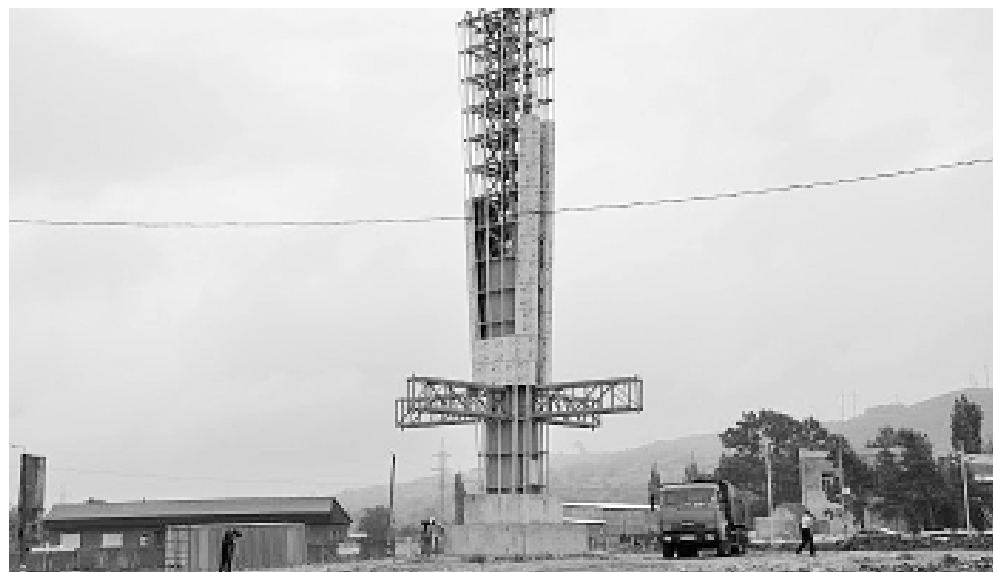
КЪЭРЭЩЭЕ-ЩЭРДЖЭС
РЕСПУБЛИКЭМ

Черкесскэ тамыгъэ фэхъушт

Къалэу Черкесскэ имэфэкл мафэ республикэм игъэкълотыгъэу шыхагъэунэфыкынынэу зыфагъэхъазыры. Къалэм аужырэ лъэхъаным хэхъоныгъэу ышлыгъэхэр зыфэдэхэр цыф жъугъэхэм альэгъуштых ыкли якъэбархэр зэхыхыштых. Мэфэкым нахъ шлухъафтын гъэшлэгъонэу пагъохыштхэм ащыщ икълэпкыгъэ кыдэхъагъуклэ клэу цагъэ-уцурэ стелэу метрэ 22-рэ зильэгъэгъэщтыр. Ащ Къэрэ-щэе-Щэрджэс Республикэм иыракърэ игербрэ ясу-рэтхэр тешыхъэгъэщтых, «Черкесск» ыкли «Шъу-къеблагъ» зыфилорэ гушылэхэр тетхэгъэщтых.

Республикэм и Лышъхъэу Темрезов Рэщыдэ зэрэхигъэунэфыкырэмклэ, феде-ральнэ гъогубгъум лус псэуплэхэм апхырыкырэ ягъогухэм остыгъэхэр къа-щагъэблэнхэу федеральнэ гъогушл агентствэм ипашэхэм зэзэгъыныгъэ адилыгъ.

Зыгъэпсэфыплэ паркэу «Зеленый остров» зыфилорэм амфитеатрэ къыщызэлуахышт. Гъэмэфэ театрем нэбгырэ 1060-рэ члэфэшт. Паркыр зэрэщытэу зэрагъэкълэжырэм даклоу, амфитеатрэр зыдэщыт чыплэм къешлэкыгъэу театральнэ гупчэ агъэлсышт. Амфитеатрэри къалэм и Мафэ ипэгъоклэу къызэлуахышт.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ШЪАУКЪО Аслъангуащ.

Социальнэ таксим лф ешлэ

Къэбэртэе-Бэлыкъар Республикэм лфшлэнымклэ ыкли социальнэ хэхъоныгъэмклэ и Министерствэ ипрограмакълэу «Социальнэ такси» зыфилорэм изэшлохын рагъэжъагъ. Юныгъом и 1-м къышыублагъэу къалэу Налщык игъогухэм такси гъожь дахэ атет. Ар зыфытырагъэхъагъэр сэкъатныгъэ зилэ цыфхэр ары. Социальнэ таксим изэгъэгъотын министерствэм нэмыклэу къалэм щызэхэщэгъэ гупчэу «Цыфхэм социальнэ лэпылэгъу ягъэгъотыгъэныр» зыфилорэмрэ пшъэдэкыжъ гъэкълэкыгъэ зыхырэ обществэу «Грант» зыфилорэмрэ хэлэжъагъэх.

Таксир зыгъэфедэхэрэр сэкъатныгъэ зилэ цыфхэмрэ къэсымэджагъэхэм-рэ арых. Къэлэ клоцым сыд фэдэ чыплэ ушынэсыштым лыптыштыр со-мэ 50. Социальнэ лэпылэгъу

хэм шхын стырхэри ыплэ хэмылэу афарагъэшагъэх.

цыфхэм языгъэгъотырэ Гуп-чэм илофышлэхэм къызэра-лорэмклэ, таксим зы мазэм нэбгырэ 30 фэдиз зэрещэ. Нахыбэмклэ ахэр зыдакло-хэрэр лэзаплэхэр ары.

Гупчэм цыфхэм агъэфедэгъэ (ащыгыгъэ) щыгъынхэр зышаугъоирэ чыплэ ил. Ащ ащыгыгъэхэри щыгыныклэ-хэри щалахых, щылэклэ тэрэз зимылэхэм аратых.

Джащ фэдэу шышъхъэлэу мазэм сабыибэ зилэ унагъо-хэм, зыгъот маклэхэм ыкли чыплэ зэжъу ифэгъэ унагъо-

ыкли зэрыбгъэлорышлэнхэ амал» зэрэщы-мылэр гурегъало.

«Кавказский сборник»

1826-рэ ильэс. Къуаджэу Бжыхъэ-къоежырэ джырэ уахътэм зыдэщыс чы-плэм тлысыгъэ.

Урысыдзэм хэт зэоллхэм апэрэу ша-шлык, Кавказым щашлыгъэу, арагъэш-хы. Зымышхыгъэхэр «сыд щыща шаш-лыкыр?» алозэ, клэупчлэщтыгъэх.

«Кавказский сборник»

1827-рэ ильэс. Пшэу Хъаджэмыкыо Алкъэс къэээкъыдзэм псэолапхъэхэр

зэрэфитлупшыгъэхэм фэшл щыгъу пуд минитф къыфарагъащэ.

Русско-адыгские торговые связи.
Сборник документов.

1827-рэ ильэс, тыгъэгъазэм. Пер-сидскэ пштитлэ нэбгырэ 40 ягъусэу Пшы-зэ лушъо къызэпакухъэ, адыгэхэр Уры-сыем пэуцужынынхэм тырагъэгъушлэхъ.

Кубанский сборник

1828-рэ ильэс. Мэкъумэщышлэхэм бжъэдыгъу къуаджэхэм закъышлэты, кын языгъэлэгъурэ Хъаджэмыкыоп-

щымрэ Ахэджэопщымрэ апэуцужыкы, ау зи къадэхъурэп.

П. Аутлев. Апэрэ Бжъэдыгъу
пшы-оркы зау

1828-рэ ильэс. Бжъэдыгъушхыгъэу Ал-къэс, Мыхъамэт, Нэтлэхъо къэээкъы-дзэм иатаманэу Безкровнэм зыфагъазэ яцыфэу зыкъээылэтыгъэхэр агъэлэсэн-хэмклэ лэпылэгъу къафэхъунэу. Улэшыгъэ зэолл миниплэ къафигъэкълонэу ащ къе-гъэгъуагъэх, ау Кавказ линием идзэ-хэм япашэу Е. А. Эмануэль ар къы-фидэрэл.

Тхыгъэжъхэм адыгэхэр къазэрахафэхэрэр

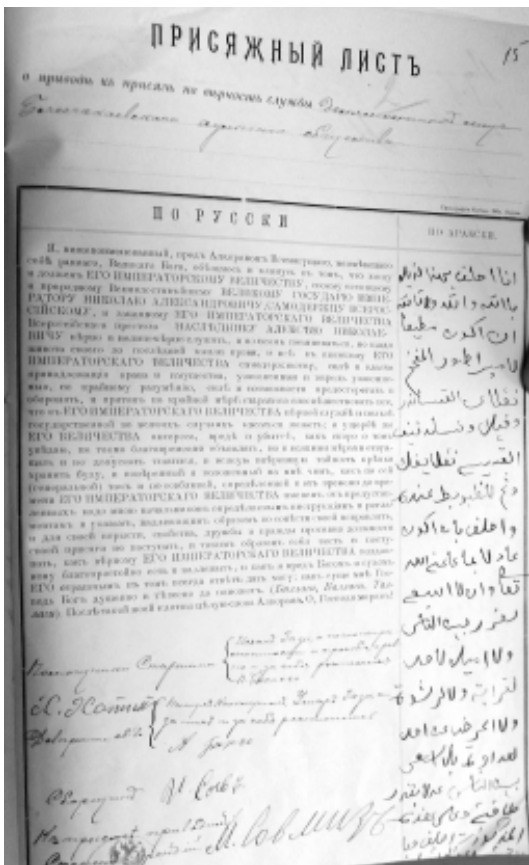
1825-рэ ильэс. Ежъ адыгэхэм къы-зэралорэмклэ, лъэпкъ цыкълухэр Урысыем пэуцужыкы, ильэс 25-рэ (1801—1825-рэ ильэсхэм) нэбгырэ 25255-рэ къаукыгъ ыкли гъэры ашлыгъэх. Шы мин къаукыгъ, былымэу — мин 60, мэл мини 100 ашлэклэдыгъ. Пачыхъадзэм щыцэу аулыкыгъэр нэбгырэ 2100-рэ.

В. Потто. Кавказская война

1826-рэ ильэс, чъэпыогъум и 8. Анапскэ пашэу Абдула генерал-майо-рэу Сысоевым фитхырэ письмэм щэт-хъаусыхэ: «шапсыгъэхэр зэрыбгъэдэлонхэ

Чылэу Алыуарэ (Бжыхъэкъуае)

ИХЪИШЪЭ ЩЫЩХЭР

Кавказым инаместникэу Урысыем император кыгъэклогъагъэм иунашъоу тыгъэгъа- зэм и 30-м, 1869-рз илъэсым кыдигъэклогъагъэм тетэу апэрэ Бжыхъэкъоу чылэу гъэорышлэпэр 1870-рз илъэсым зэхашъэгъагъэ. Ащ ыужккэ зэхэкыхи, чылитлоу зызагощым, 1890-рз илъэсым Бжыхъэкъоежымрэ Бжыхъэкъоклэмрэ зыхахъэщтыгъэ Бжыхъэкъоу чылэу обществэр щылэ хъугъагъэ.

Чылэу гъэорышлэпэу старшинам ыгъэорышлэщтыгъэм лоф шашлэнэу аштэщтыгъэх цыф лъэрэхъэхэу мылкъубэ зилагъэхэр. Цыф кызырэклогъэр ыккы тхьамыклэхэр гъэорышлэпэм хагъахъэщтыгъэхэп.

Старшинам апэрэ ыккы ятлонэрэ лэпылэгъу гуадзэхэр илагъэрэ. Тхаклоу гъэорышлэпэм члэсыгъэм урысыбзэ ышлэн фъэгъэти, апэрэ тхаклогъэу ялагъэхэр урыс лъэпкъым щыщхэу кырагъэблагъэщтыгъэх. Ахэм анэмыклэу зэдзэклаглоу зы нэбгырэ, кварталнэхэу нэбгырий, шыхъатуцухэу (довереннэхэу) нэбгыриш, лофшлэпэхэу (кандидатхэу) нэбгыриш илэщтыгъэх.

игъэу, къамылышхъэ телъэу, хьакуклэ агъэплъэу ыккы тлоу зэхэтыгъ. Унэ шхъалэм нэмыклэу щагум дэтыгъэх: шаор члэсынэу унэ цыкы, шэщыр, пхъэ гъэстыныпхэр зычлэпыштыгъэ къакъырыр ыккы мэкъу гъэтылыпылэр.

Екатерининскэ отделым итхьаматэ къушхъэчлэсхэм ялофхэмккэ илэпылэгъу иунашъоу тыгъэгъагъэм и 18-м, 1889-рз илъэсым номерэу 1132-рз зытетэу ышлыгъагъэм елпытыгъэу Бжыхъэкъоу гъэорышлэпэм старшинау илэгъэ Хьаджлэустан Бжыхъакъор лукыжы зэхъум, лэнатлэр урядникэу Батчэрые Хьаджэмыкъом ритыжыгъагъ ыккы чылэу гъэорышлэпэм мылкъоу илагъэр клатхыкыжыгъагъ.

Гъэорышлэпэм иуниплымэ арытыгъэх лофшлэнымккэ ищыклэгъэ столхэр, пхъэнтлэклогъэр, фэтагын остыгъэхэр, тхэным пае агъэфедэрэ хьапщыпхэр ыккы нэмыклэхэри. А лъэхъаным дэпкъым пылгъэгъагъэу Урысые хэгъэгум император портретитлоу апч атемелъэу. Урызеклонэу зы тарантас пхъэ

зэрэххэр клэтхэу ыккы зы кымэфэ жэшхо ухъуаплэ тетэу ялагъэх. Ахэр зэрэщэнхэу шэщым шиплэ члэтыгъ.

Урысые администрацием къафыригъэхъыгъэгъэ документхэу чылэу гъэорышлэпэм члэсыгъэхэм ялофхэр зэрагъэцлэщтыгъэхэр шьодгъэлъэгъухэмэ тшлоигъу ыккы ахэм ацлэхэр урысыбзэккэ къэтэтхы. Ахэр: «Инструкция для аульского правления», «Инструкция чинам полиции», «Инструкция о поставках лошадей», «Инструкция чинам полиции судебной палаты», «Сборник законов и распоряжений полиции», «Сборник населенных мест Кавказа», «Сборник судебно-торгового устава», «Справочная книжка Кубанской области», «Судебный устав», «Положение о наказаниях», «Устав определяющий пресечение преступлений».

Старшинам ащ илэпылэгъухэми, хьыкумышхэми чылэу гъэорышлэпэм хэушхъафыкыгъэу мыхъурхэр ялагъэх хабзэу щылагъэм къаритыгъэхэу.

Гъэорышлэпэр чылэу клоцым илофхьабзэхэм язэшлохын нэмыклэу, Урысыем иполитическэ ыккы экономическэ щылэклэпсэуклэ хэлэжъэщтыгъ, пачыкхъагъум ихэбзэ гъэуцугъэхэр, ифедэхэр ыккы ишлоигъоныгъэхэр ыгъэцлэщтыгъэх. Ащ нэмыклэу, хабзэу щылагъэмккэ мыцыхъэшлэгъухэмрэ революционерхэмрэ альпылгъэщтыгъэх; пачыкхъагъум каторгэм е хьалсым кычлэкыкы кыхъэхъажыгъагъэхэм ялыхъун ыккы якъэгъотыжыкын ахэлажъэщтыгъэ. Ащ фэдэ лофхэр зэрэзэшлэуахыщтыгъэхэр къэзыушыхъатырэмэ зэу ащыщыкы полицием игъэпсыклэпсэуклэ ехылагъэу документыбэу гъэорышлэпэм члэлыгъэхэр.

Лоф щызышлэнхэу чылэу гъэорышлэпэм цыфэу аштэщтыгъэхэм тхэрылоу (присяга) арагъэшлыщтыгъэ ыккы ащ клэгъэтхэжыщтыгъэх. Тхэрылоу ашыщтыгъэм гушылэу хэтыгъэхэр урысыбзэккэ ыккы арапыбзэккэ

зэрытхэгъэ документэу хьарзынэщым кычлэдгъотагъэм шъуе-

дгъаджэмэ тшлоигъоу зэрэщытыгъэм фэдэу кыхъэтэуты.

ПРИСЯЖНЫЙ ЛИСТ

о приводе к присяге на верность к службе должностных лиц Бжегокаевского аульского общества.

Я, нижепоименованный, пред Алкораном Всемогущего, не имеющего себе равного, Великого Бога, обещаюсь и клянусь в том, что хочу и должен **ЕГО ИМПЕРАТОРСКОМУ ВЕЛИЧЕСТВУ**, своему истинному и природному Всемиловейшему **ВЕЛИКОМУ ГОСУДАРУ ИМПЕРАТОРУ НИКОЛАЮ АЛЕКСАНДРОВИЧУ, САМОДЕРЖЦУ ВСЕРОССИЙСКОМУ** и законному **ЕГО ИМПЕРАТОРСКОГО ВЕЛИЧЕСТВА** Всероссийского Престола **НАСЛЕДНИКУ ГЕОРГИЮ АЛЕКСАНДРОВИЧУ** верно и нелицемерно служить и во всем повиноваться, не щадя живота своего до последней капли крови, и все к высокому **ЕГО ИМПЕРАТОРСКОМУ ВЕЛИЧЕСТВУ САМОДЕРЖАВСТВУ**, силе и власти принадлежащие права и преимущества, узаконенные и впредь узаконяемые по крайнему разумению, силе и возможности, предостерегать и оборонять, и притом по крайней мере стараться споспешествовать все, что к **ЕГО ИМПЕРАТОРСКОМУ ВЕЛИЧЕСТВУ** верной службе и пользе государственной во всяких случаях касаться может; о ущербе же **ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА** интереса, вреда и убытке, как скоро о том уведая, не токмо благоверенно объявлять, но и всякими мерами отвращать и не допускать тщаться, и всякую вверенную тайность крепко хранить буду, и поверенный и положенный на мне чин, как по сей (генеральной), так и по особой, определенной и от времени до времени **ЕГО ИМПЕРАТОРСКОГО ВЕЛИЧЕСТВА** именем от представленных надо мною начальников определяемым инструкциям и регламентам и указам, надлежащим образом по совести своей исправлять, и для своей корысти, свойства, дружбы и вражды противно должности своей и присяге не поступать, и таким образом себя вести и поступать как верному **ЕГО ИМПЕРАТОРСКОМУ ВЕЛИЧЕСТВУ** подданному благопристойно есть и надлежит, и как я пред Богом и судом, **Его** страшным, в том всегда ответ дать могу; как сущее мне Господ Бог душевно и телесно да поможет. (Биллаги, Валлаги, Таллаги). После таковой моей клятвы целую слава Алкорана. О, Господи миров! По сему присяжному Листу присягу принимали 14 июня 1900 года (восемью подписей):

1. Старшина Магмет Совмиз.
2. Помощники старшины Исхак Зазий и П. Бжассо.
3. Сборщик И.Савв.
4. Доверенные Х.Хатит, А.Барчо, Умар Зазий, П. Колокуток. (Национальный архив Республики Адыгея. Фонд 21, Опись N 1, Дело N 253, лист N 6).

БАРЦО Адам. Доцент.
БАРЦО Мурат. Тарихымккэ клэпэгъадж.
(Джыри кычлэпъыклогът).

КУЛЬТУРЭР КЪУАДЖЭМ ПАЙ

Дэгъоу къапэгъокых

Титворческэ купхэр къуаджэм щыпсэхэрэм нахьыбэрэ алуклэнхэм фэгъэхьыгъэу лофыгъохэр зэрэхъэх. Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэу Цэй Ибрахимэ ыцлэ зыхьырым инспекталэхэр Тэхьутэмыкьоу районым кыщегъэлыгъох. Ащ даклоу, тигъунэгъу Краснодар краим икхалэхэмрэ район гупчэхэмрэ тиартистхэр ащылэщтыгъ.

Урысыемрэ Къэбэртэе-Бэлыкъарымрэ язаслуженнэ артистэу, Адыгеим инароднэ артистэу, УФ-м итхаклогъэм я Союз хэтэу Мурэтэ Чэпае ипъесэу «лэнатлэм игъэрхэм»

техыгъэ спектаклэу Абхъазым искусствэхэмккэ изаслуженнэ лофшлэшхоу Нэгъой Инвер ыгъэуцугъэр Ионыгъо мазэм Тэхьутэмыкьоу районым икхуаджэхэм Лъэпкъ театрем къащегъэлыгъох.

— Бжыхъэкъоежыыр Мыекъуапэ анахь чыжъэу пэлудзыгъэмэ ащыщ, — къелуатэ Урысыем изаслуженнэ артистэу, Адыгеим инароднэ артистэу, тигъэзет иныдбжэгъушлоу Пэрэныкьо Чэтибэ. — Культурэм и Унэу Бжыхъэкъоежыым дэтыр зэтэгъэпсыхъагъ, пэлухъохэр клэраклэх. Чылэм дэс цыфхэр кызырэтфэзэщыгъэ-

хэр къахэщэу якъэбархэр къытфалотагъэх, спектаклэм ягуапэу еллыгъэх.

лэнатлэшхомэ аклэхъопсыхэрэм афэгъэхьыгъэу спектаклэм хэлэжъэгъэ артистхэу Кушъу Светланэ, Пэрэныкьо Чэтибэ, Клыккы Юрэ, Мурэтэ Чэпае, Тхьаркъохъо Теуцожь, Ацумыжь Тембот, Бэгъ Алкъэс ярольхэр дэгъоу къахы. Зым зыр ыубыжыбзэ, лэнатлэм лухъанхэм фэшл ахъэ къуальхъэу атыгъэм рыклэгъожьхэу ягуклаехэр кызызфалотэжыкы.

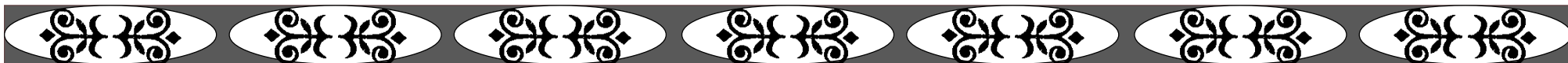
Ионыгъом и 17 — 18-м Псыфабэ (Горячий Ключ), и 19 — 20-м Динской районым ти-

артистхэр ащылэщтыгъ, урысыбзэккэ спектаклэхэр къащагъэлъэгъоштыгъ. Ионыгъом и 24 — 28-м Лъэпкъ театрэу Тэхьутэмыкьоуае, Козэт, Инэм, Яблоновскэм, Щынджые «лэнатлэм

игъэрхэр» къащигъэлъэгъонэу зегъэхъазыры.

САХЫДЭКЪО Нурбий.
Сурэтыр спектаклэу «лэнатлэм игъэрхэм» кыщытырахыгъ.

Лермонтовым

итхыгъэхэм ащыцхэр

Жьы кьухь

Изакоу жьы кьухьэр цэнэфы,
Хышхоу шхуантлэм ипцэгъо фыжь!..
Хэгъэгъу чыжъэм щыльэхъуа шъэ-
фым?

Ихэку шылар сьд гукъэкыжъ?
Орхэр мэджэгъух, жьыр мэхушлэ,
Пкьэу лъагэр бытэу хэцэтык!..
Насыным лъыхъоу ар кьыпшлшы,
Насып шымылар ыгу имык!
Ор къашхор ычлэгъклэ щэуальэ,
Ышхьагъклэ тыгъэр кьыщэшлэт...
Бэнакьу ар, фыртынэм епсальэ,
Гупсэф фыртынэм хэтым фэд!

Кавказ

Сыцлыкьуэ мыгъуагъэклэ сышукьлэ-
рычыгъ

Нахь мышлэми, кьыблэ кьушхьэ-
хэр, шьуишыгу

Ныбжы сщымыгъупшэу ильыным пай
сыгу,

Сихэгъэгъу орэд лэшлэм фэдэу хэс-
хыгъ,

Сиклас сэ Кавказ.

Сэ сисабынгъом сянэ члэсынагъ,
Ау сшлшыщыгъ пчыхъэ дахэм

илъэхъан —
Шьофым мэкъэ гупсэр кьысшхьа-
ригъэхъан.

Джащ пае, кьушхьэтхыхэр, сыгу
шьухэпклагъ,

Сиклас сэ Кавказ.

Кьушхьэ тьуаклэхэр, сыжъудэнасы-
пышуагъ;

Илъэситф тешлагъ, зэпымыоу сизэ-
щын,

Нэ шлэгъуитлур сэ ащ кьысфыщы-
нэфын,

А нэплъэгъур сыгу илъэу сылушъэ-
шьагъ:

Сиклас сэ Кавказ!..

Къэкьорэгъэм усэкьо цлэрылор кьызыхъугъэр
илъэс 200 мэхъу. Ар игъэкьотыгъэу
тыдэкьл цыхагъэунэфыкьыщт. Бэшлагъэ
Лермонтовым итхыгъэхэр адыгэ куль-
турэм щыц зыхъугъэхэр. Хэгъэгъу зэош-
хор кьежъэным ыпэкьл, ащ нэужымы
иусэхэмрэ ипрозэрэ зыдэт итхыльхэр
шхьафэу кьыдэкьыгъэх. Ащ илахьышлэ
хашыхьагъ титхаклэхэу Еутых Аскэр,
Пэрэныкьо Муратэ, Одэжъдэкьо Хьа-
джэмэт, нэмыкьхэми.

Адыгэмэ ягукьла кьызылорыкьлэу усэу
М.Ю. Лермонтовым илэр маклэп: «Кавказ»,
«Адыгэ пшъашьэр», «Къуаджэу Бэстэнджый»,
фэшхьафхэри. Ахэмэ ащыцхэуи ыкьл нэмыкьхэуи Пэнэшьу
Хьазрэт зэридзэкьыгъэхэм нэгуасэ нэпэ шъуафэтэшлэ.

Адыгэ пшъашь

Сэ шьуспэгъугъ: о губгъор, лъашхьэр,
Кьушхьэ мыухыжъымэ яшхьанд,
Нэр плэпызыхыри сапашхьэр,
Дэхагъэм зэкьл ишыхъат,
Тхьэжырэ цыфмэ ярэхъат!
Ау Тэрчы псыхъор зыщылбэчърэм,
Адыгэ пшъашьэ щыспэгъугъ, —
Зэфэдэу сыгуи зэлыкьлугъ;
Гупшысэу сэ сызымытлупщырэ
Гъусэшлэ сэ сышъуфигъэхъугъ...
Джауштэу клэгъожьым зэлыштагъэу,
Джэнэты макъэм седэлун,
Джыри ошьогур ыльэгъун;
Джауштэу шлуплэгъур кьэетагъэу,
Хьадэгъу нэс гъусэ пфэхъун.

Лъахэр

Шлэ сэлъэгъу лъахэр, ау шлуплэгъу
гъэшлэгъонкьлэ!

Сизэхэшлыкьлэ кьышлэнэу фэмыльэкьлэ,
Лыкьлэ щэфыгъэ щытхъоу гъэлъэ-
гъонкьлэ,

Цыхъэшлын гухъуагъэм ирэхъатэу
мыкьлэкьлэ,

Лъэхъэнэ чыжъэм илъаплэу осыет-
хэр

Арыхэп сэ тхьагъохэу сигулэтхэр.
Ау шлэ сэлъэгъу — сымышлэу сьд
пай —

Ишьофмэ ярэхъатэу чьылэтагъэ,
Гъунэнчъэу имэзхэм яхъыгъэ,
Ипсыхъоу кьыугъэхэм хэу якьы-
дэкьыкьлэ;

Сиклас кум сисэу сэ кьэсчъыхъа-
ныр,

Чэц шлункьым тесыдзагъэу синэп-
лэгъу,

Чэц шлункьым тесыдзагъэу синэп-
лэгъу,

Чэц шлункьым тесыдзагъэу синэп-
лэгъу,

Чэц шлункьым тесыдзагъэу синэп-
лэгъу,

Чэц шлункьым тесыдзагъэу синэп-
лэгъу,

Жьуагъо

Жьуагъор сашхьагъ
Сэ кьыщэнэф;
Спсэ тлэкьл хэхьагъ,
Сыкьегъэчэф.
Сэ сигухэлэ
Зыкьешлы щыц,
Сыгу игъэлэ,
Сэ спэмычыжъ!
Джащ, джащ фэдагъ
Ащ инэплъэгъу,
Гурымылауагъ
Сэ сишлуплэгъу
Хьазаб щэчын
Ащ имылагъ.
Жьогъо нэфын,
Успэчыжъагъ.
Сынэплэ пшъыгъ,
Умычъыагъ,
Гугъэ клодыгъ,
Пкьлэнчъэу сежагъ!

Шхуантлэхэу Кавказ кьушхьэхэр,
шлуплэ шьосэхы! Сэ сиклэлэгъу шьо
шьугъэшлэагъ; шьутхыцлэ лэпхэм ашъ-
хьагъ сыкьышъашъуахьахьыгъ, пцэхэмкьлэ
сышъуфалэщыгъ, ошьогум сэ сежъу-
гъэсагъ, сэри джащ щегъэжъагъэу шьо
ыкьл ошьогум сышъукьлэхъопсы. Чы-
опсым итанджэу, ошьопцэ лужъухэр
лугъом фэдэу кьызытебыбыкьлэрэр, зэ
нахь мышлэми уилъэагълэ Тхьэм ще-
лэуэгъэм, щылынгъэр кьырымьдзэн,
а нэгъэуплэплэгъум ар рыгушхощыгъ
нахь мышлэми...

Мымакьлэу пчэдыжъ нэфылъэм илъэ-
хъан сэ сьплъыщыгъ осым, кьушъ-
хъэ дыс чыжъэхэм ателъ мылхэм;
тыгъэу кьыкьокьлэрэм инэбзыйхэм ахэр
апэшлэтыщыгъэх, плъыжъы нэфкьлэ
зафалэзэ, ычлэгъклэ зэкьл шлункьлэ нахь
мышлэми, гогурыкьлэм пчэдыжъ зэрэхъу-
гъэр кьырагъашлэу. Иппыжъ теплэ
укьлэтым ителлэ ехъщыр: умышлэмэ
пшъашъэхэу зызыгъэпскьлэхэрэм хуль-
фыгъэ залъэгъукьлэ, зэрэукьлэтэхэрэм
кьыхэкьлэу щыгъын фыжъыр абгъэгъу
тырадзэнэу игъо зэрымьфэхэрэм фэ-
дэу.

Сыдэу уижъыуаехэр сэ сиклэсагъэх,
Кавказ! Джа дэгъу мэкъэшхо жьыуае-
хэу чэц кьэрэгъулэхэм афэдэ гъо-
члэгъхэм апэджэжъхэрэр!.. лшъхьэ
зэныбжъым чыгъ зизакьо тет, жьыб-
гъэмрэ ошчымрэ кьауфагъэр е сэ-
нашхьэу кьушхьэ тьуакьлэм шыбагъо-
рэр, амышлэрэ лъагъоу ефэхьлэпэм
екьлэрэр, чыплэу тхьурбэзэ цлэ зимылэ
псыхъожъыер зыщылбэчъырэр, ошлэ-
дэмышлэу шхончомакъэ кьызыщылурэр,
шхончогъум ыуж укьызыщыкьлэщэрэр:
ар пый мэхъаджа е сьдми шакьла...
зэкьлэ, зэкьлэ мы чыплэм шышлагъу.

Жьыр ащ щыкьабз, сабым итхъэ-
лэу фэдэу. Цыфхэри, бзыу шхьа-
фитхэм афэдэхэу, гумэкьлэнчъэу щэп-
сэху; заом фэгъэшлыгъэх. Якъопцлэ
щытыкьлэ агу кьегушылыкьлэ; лугъуамэ
зэрихьэрэ унэу ятлэкьлэ е кьамыл гъу-
гъэкьлэ бгъагъэм яшъуэхэр, япшъашъэхэр
щэпсэху, лашэр агъэкьабзэ, тыжынкьлэ
хадькьлэ — рэхъатыплэм жьы щэхъух
агоу зыгорэм клэхъопсырэр, стырэр,
насыным ипшъэхъу щымыгъуазэр.

ПЭНЭШЬУ Хьазрэт.

Цыфым ифитыныгъэхэмкIэ Адыгэ Республикэм и Уполномоченнэ и ПСАЛЬ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм цыфым ифитыныгъэхэмкIэ и Уполномоченнэ ехылылагъ» зыфилоу номеру 148-рз зытетэу 2008-рз илъэсым мээзем и 13-м кыдэкIыгъэм ия 19-рз статья зэригъэнафэрэм тегъэпсыкIыгъэу, цыфым ифитыныгъэхэмкIэ Уполномоченнэм кыизэтынэкIыгъэ илъэсым Iоф зэришлагъэм ехыылэгъэ Псалъэ къегъэхъазыры ыкIи республикэм икъэралыгъо хэбзэ, чыплэ зыгъэлорышIэжъ къулыкъухэм ащ Iоф зэришлагъэр, цыфым, гражданиным ифитыныгъэхэмрэ ишъхъафитыныгъэрэ егъэгъотыгъэнхэмкIэ Iофхэм язытет уасэу фишIырэр, джащ фэдэу цыфым ифитыныгъэхэр Адыгэ Республикэм зэрэаукъуагъэхэм къэралыгъом ыналэ тыридзэным фэшI игъо ыльэгъухэрэр алыгъэлэсыгъэнхэ гухэлтым фэшI. БлэкIыгъэ 2012-рз илъэсым Уполномоченнэм Iоф зэришлагъэм ехыылэгъэ Псалъэу кыгъэхъазырыгъэу джырэблагъэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм кыхильхъагъэм депутатхэр едэлу гъэх. ГъэкIэкIыгъэу кыхытэу утырэ а Псалъэр лъэныкъо зэфэшъхъафхэм алылэсэу гъэпсыгъэ: цыфым ифитыныгъэхэмкIэ Уполномоченнэм зызэрэфэгъэзагъэм ехыылэгъэ статистикэм кыгъэлэагъохэрэр, цыфым ифитыныгъэхэмрэ ишъхъафитыныгъэрэ укъуагъэхэ зэрэхъуэгъэхэр гъэтэрэзыжыгъэнхэмкIэ ишIуагъэу кыгъэкIуагъэр, цыфым ифитыныгъэхэмрэ ишъхъафитыныгъэрэ ямыгъуэкъогъэнхэм ыльэныкъокIэ хабзэм икъулыкъухэм Iоф зэрадишIэщтыгъэр, шъолпыр ыкIи международнэ зэдэлэжъэныгъэр зэрэзэхэщэгъагъэр, цыфхэм правовой шIэныгъэ ягъэгъотыгъэным епхыгъэ Iофыгъохэм зэрахэлажъэщтыгъэр, кIэху зэфэхъысыжъхэр. Докладыр Уполномоченнэм Адыгэ Республикэм и ЛIышхъэ, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм, Адыгэ Республикэм и Прокурор ыкIи Урысые Федерацием цыфым ифитыныгъэхэмкIэ и Уполномоченнэ афигъэхъыгъ.

Статистикэм кыгъэлэагъуа- гъэхэр

КыизэтынэкIыгъэ илъэсым Уполномоченнэм экIэмкIи корреспонденции 1263-рз кыулыклагъ. Ахэм ахэтыгъэх цыфхэм ыкIи купхэм яфитыныгъэхэмрэ яшъхъафитыныгъэрэ зэраукъуагъэхэм афэгъэхъыгъэ тхъаусыхэхэр, къэтхэгъэмкIэ мэхъанэ зилэу щыт Iофыр зэшлохыгъэным кыкIэлъэлэхэрэр, правэухъумэн темэм ехыылэгъэ къэбархэр, обращенихэр, общественнэ организациехэм ыкIи политическэ партиехэм Iоф адэшIэгъэным ехыылэгъэ предложенихэр. Хэбзэгъэуцугъэхэм зэрагъэнафэрэм тегъэпсыкIыгъэу имыIофхэм ахэхъанэу зэрэщы-

мытыр авторхэм агуригъалозэ, политическэ заявленихэм ахаплэщтыгъэл, политическэ партиехэм, организациехэм Iоф адэшIэгъэным ехыылэгъэ предложенихэу кыфашIыхэрэр Уполномоченнэм щигъэзыещтыгъэх.

Яфитыныгъэхэмрэ яшъхъафитыныгъэрэ зэраукъуагъэхэм яхыылэгъэ обращение 708-рз 2012-рз илъэсым цыфхэм къатыгъэу Уполномоченнэм кыулыклагъ. Илъэсым кыкIоцI Уполномоченнэр ыкIи ащ иаппарат иIофышIэхэр нэбгырэ 453-мэ алуагъэх. Ежъ ышъхъэкIэ Уполномоченнэм нэбгырэ 211-рз ригъэблэгъагъ. ЭкIэ обращениеу къатыгъэхэм ащыщхэу 243-р тхъаусыхэ Iофхэм афэгъэхъыгъэх. Адрэхэр нэмыкI лъэныкъохэм: заявлених, предложених, Iофыр агуригъэлэгъэным, правовой Iэпылэгъу ятыгъэным, нэмыкIхэм афэгъэхъыгъэх.

Правовой ухъумэн Iэпылэгъум цыгугъыхэу экIэми анахыбэу Уполномоченнэм зыфэзыгъэзагъэхэр бзыльфыгъэх. Ахэм къатыгъэ обращение 439-м Уполномоченнэр ахэплэагъ, зехифыгъэх. НахыбэмкIэ правовой ухъумэныгъэм ехыылэгъэ лъэлу кызытыщтыгъэхэр икъоу социальнэу мыухъумагъэхэр: пенсионерхэр, ветеранхэр, сэкъатныгъэ зилэхэр ары.

Цыфым ифитыныгъэхэмкIэ Уполномоченнэм и Псалъэ иятIонэрэ шъхъэ цыфым, гражданиным ифитыныгъэхэу ыкIи ишъхъафитыныгъэхэу укъуагъэ хъугъэхэр егъэгъотыжыгъэнхэмкIэ Iэпылэгъу фэхъугъэным ехыыллагъ. Тхъаусыхэр зэхыылэгъэ лъэныкъом тегъэпсыкIыгъэу ахэр куп пшыкIуэу гошъыжыгъэу, Уполномоченнэр лъэныкъо пэпчъ хэушъхъафыкIыгъэу кытегушылэ, Iофыр зыфэгъэхъыгъэр кыизэхефы.

ЗычIэсыщтыр егъэгъотыгъэнымкIэ цыфым фитыныгъэу илэхэр

Тхыгъэ ыкIи жэрыIо тхъаусыхэхэу, хабзэм икъэралыгъо ыкIи муниципальнэ къулыкъухэм яофициальнэ документхэу кыулыклагъэхэр зэхифыхэзэ Уполномоченнэм ышIыгъэ зэфэхъысыжыкIыгъэм кызыригъэпгъэрэмкIэ, унэ-коммунальнэ хызымэтым ыльэныкъокIэ ыкIи зычIэсыщтыр цыфхэм ягъэгъотыгъэнымкIэ яфитыныгъэхэр мыукогъэнхэм фэшI блэкIыгъэ илъэсым Уполномоченнэм предложениеу кыхыгъагъэхэр игъо шъыпкъэу джыри къэнэжыкIы. А Iофым ехыылэгъэ тхъаусыхэхэм къащыкIэрэп. ЗычIэсыщтыр егъэгъотыгъэным фэшI цыфыр чэзыум хэбзэнчъэу зэрэхамыгъэуцорэм ехыылэгъэ тхъаусыхэхэри къатыщтыгъэх. А лъэныкъомкIэ щысэу къэб-

гъэлэгъон плъэкIыщт ятIонэрэ купым хэхъэрэ сэкъатныгъэ зилэу, тамыгъэу «Къадзыхъэгъэ Ленинград щыпсэуштыгъ» зыфиIорэр кызыфагъэшъошэгъэ М.-м унэ фитыныгъэу илэр Теуцожь район администрацием зэриукъуагъэм ехыыллагъэу Уполномоченнэм зыкызырэфигъэзагъэр. Тхъаусыхэ къэзытыгъэр район администрацием изекIуакIэ езэгъынэу фэгъэгъэп. Уполномоченнэм зэхэфынэу ышIыгъэхэмкIэ район администрациер мытэрэзэу зэрэзекIуагъэр ыгъэунэфыгъ, Теуцожь районым щылэ межрайоннэ прокурорым зыфигъэзагъ цыфым итхъаусыхэ тегъэпсыкIыгъэу суд даокIэ зыфигъазэ шIоигъоу елъэлэуэ. Судыр Iофым хэплэагъ, тхъаусыхэ къэзытыгъэр иунаеу зычIэсыщт унэ кыщыфыным фэшI социальнэ тынхэр зэрэтыхэрэм ячэзыу хагъэуцагъ.

Iэшэ зэлууплэныгъэхэм ахэлэжъагъэхэм, сэкъатныгъэ зилэхэм ыкIи сабий сэкъатхэр зилэхэ унагъохэм зычIэсыщтыр ягъэгъотыгъэнхэмкIэ социальнэ Iэпылэгъу ятыгъэн фаеу хэбзэгъэуцугъэм егъэнафэ нахъмышIэми, ар зэрамыгъэцэкIэжырым ехыылэгъэ тхъаусыхэхэр зэпыухэрэп. 2013-рз илъэсым ищылэ мазэ и 1-м ехъуIэу чэзыум хэтхэр нэбгырэ 402-рз хъуштыгъэх. Ахэм ащыщхэу Iэшэ зэлууплэныгъэхэм ахэлэжъагъэхэр нэбгырэ 61-рз, Iэшэ зэлууплэныгъэхэм сэкъатныгъэ ахэзыхыгъэхэр нэбгыри 10, фэхыгъэ (Iлэгъэ) ветеранхэм ыкIи Iэшэ зэлууплэныгъэхэм сэкъатныгъэ ахэхъухъагъэхэм яунагъохэм ащыщтыр нэбгыри 10, сэкъатныгъэ зилэхэр нэбгырэ 325-рз хъуштыгъэх. Сэкъатныгъэ зилэхэм ащыщхэу нэбгырэ 56-р кIэлэцыкIух.

Зи зычIэмыс муниципальнэ унэхэр зэримыкъухэрэм, нахыбэмкIэ зэрэщымылэхэм апкъ кыкIэу социальнэ наймэ зэзэгъыныгъэм тетэу чэзыум хэтхэр зычIэсыщтыр ягъэгъотыгъэнхэр кын дэдэу щыт. Къэралыгъом цыфхэм ащ фэдэ фитыныгъэ ареты, ау а фитыныгъэр зыгъэцэкIэжыкIы фэхэр чыплэ зыгъэлорышIэжыкIыным икъулыкъухэр ары. Адыгэ Республикэм щызэхэщэгъэ чыплэ зыгъэлорышIэжъ къулыкъухэм якъэбархэм кызырагъэлэагъэрэмкIэ, гъот макIэ зилэ унэгъо 500-м ехъу чэзыухэм ахэтых. КIэлабэ зилэ унагъохэм зычIэсыщт унэ зэрагъэгъотын зэрамылэкIырэр анахъ кыныгъошохэм ащыщ. Ахэм афэдэхэу Адыгеим унэгъо 4212-рз щэпсэу. Кошхъэблэ районым щыпсэурэ бзыльфыгъэу Х.-м Уполномоченнэм кыфитхыгъэм кызырэащиIорэмкIэ, зыныбжымыкъугъэ кIэлэцыкIуитф епIу, зычIэсын иIэпышъ, бэджэндэу ыубытыгъэм щэпсэу. Уполномоченнэр Iэпылэгъу фэхъу шIоигъоу лъэлукIэ зыкыфигъэзагъ.

ЫпкIэ хэмылэу унэ чыгу IахъратыгъэкIи ащ зычIэсыщтыр ышIын амал зэримылэр уплъэкIунхэм къагъэлэагъуагъ. КылэжыкIэ тIэклур гъомылапхъэхэм апэлэхъажы. Сабыибэ зилэ унагъохэм янахыбэр джащ фэдэ кыныгъохэм арехыылэх. Мыр кыныгъошхоу зэрэщытыр кыдилытэзэ, фэшIкIэ гъэпсыгъэ программэхэу мылкъу зыпIуагъэхъан алъэкIыштыр зэхэгъэуцогъэнхэм ыкIи ахэм атегъэпсыкIыгъэу кIэлабэ зилэхэм Iэпылэгъу афэхъугъэным фэшI Уполномоченнэм Адыгэ Республикэм и ЛIышхъэ, республикэ министрствэхэм лъэлукIэ зафигъэзагъ. Кыныгъоу кыпыкIыхэрэмкIэ джащ ехъыщырэу гъэпсыгъэ сабий ибэхэм, зылыгъыжыщтыр зымылэжъу кынагъэхэм зычIэсыщтыр ягъэгъотыгъэнхэм иIофи. Арэу щытми, Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмкIэ ыкIи шIэныгъэмкIэ и Министерствэ кытлэгъэIэсыгъэ къэбарым кызыригъэлэагъэрэмкIэ, а Iофым 2012-рз илъэсым сомэ миллиони 108-рз мин 715,2-рз пIуагъэхъагъ. Ащ щыщэу сомэ миллион 18-рз мин 515,2-р федеральнэ бюджетым кыхэкIыгъ, нэбгыри 105-м социальнэ тынхэр алэклагъэхъагъэх.

Узыщыпсэун умылэкIыжыщт унэхэм цыфхэр къачIэщыжыгъэнхэр ыкIи зычIэсыщтыр ягъэгъотыгъэнхэр АдыгеимкIэ зигъо Iофэу къэнэжы. Ар нафэ къашы Уполномоченнэм кылыагъэлэсырэ тхъаусыхабэмэ. Муниципальнэ образованихэм, къэралыгъо къулыкъухэм яIофышIэхэр цыфхэм ятхъаусыхэхэм екIолIэкIэ тэрэз афамышIэу, Iофыр тэрэзэу зэхамыфэу, теурыкIоныгъэм дихыыххэу кыхэкIы ыкIи ащ елытыгъэу ахэм ятхъаусыхэхэр пхырыгъэкIыгъэнхэм Уполномоченнэр хэлэжъэн фаеу мэхъу. Ащ фэдэ щысэу къэпхын плъэкIыштыр макIэп.

Унэ-коммунальнэ фэлэ-фашIэхэр зэрафагъэцакIэхэрэм ехыылэгъэ зычIэсыщтыр 2012-рз илъэсым республикэм щыпсэухэрэм къатыгъэу Уполномоченнэм кыулыклагъ. Ахэм зыкIэ ащыщ къалэу Мыекъуапэ иурамэу Калининым тет унэу N 217-м щыпсэухэрэм къатыгъэ тхъаусыхэр. Капитальнэ гъэцэкIэжыкIыхэу ащ щыкIуагъэхэм ядэгъугъэ зэримыгъэразэхэрэр цыфхэм кыралотыкIыштыгъ. Щыклагъэу кыхагъэщыгъэхэм апкъ кыкIэу, Уполномоченнэм Мыекъуапэ и Прокурор зыфигъэзэн фаеу хъугъагъэ.

Зэхэфынхэм кызырагъэлэагъэрэмкIэ, цыфхэм ятхъаусыхэхэр нахыбэмкIэ зыфэгъэхыгъэхэр фэтэрыбэу зэхэт унэхэм ачIэсхэмрэ гъэлорышIэкIо компанихэм язэфыщытыкIэхэмрэ ары. Унэ-коммунальнэ фэлэ-фашIэхэм ауасэхэмкIэ мазэ къэс атырэ тынхэм зэрахъорэм егъэтхъаусыхэх. Цыфхэм кызыралорэмкIэ, фэлэ-фашIэхэр

афэзыгъэцэкIэрэ предприятиехэм хызымэтзехъаныр тэрэзэу зэрэзэхамыщэрэр, ежъхэм ямысагъэкIэ чIэнагъэу ашырэр пщыныжыгъэныр ары тарифхэр къэлэтыгъэнхэм лъапсэ фэхъурэр. Гушылэм пае, Мыекъуапэ иурамэу Крестьянскэм тет унэу номерэу 387-м щыпсэухэрэм кызыратхыгъэмкIэ, ежъхэм агъэстыгъэ электричествэм ипроцент 34-м кыщыублагъэу 180-м нэсы экIэмэ зэдэгъэстыгъэу алозэ атын фаеу къафалытэрэр. Джащ ехыщырэу гъэпсыгъэ зашIохэрэ псымкIи, псы стырымкIи Iофхэм язытет. Уполномоченнэм зэриллытэрэмкIэ, фэтэрыбэу зэхэт унэм щыпсэухэрэм экIэ псэу, электричествэу, нэмыкIхэу зэдэгъэфедагъэхэр зыфэдизыр къэзыллытэрэ приборхэр унэ пстэуми ахагъэуцогъэхэкIэ экIэмэ зэдатынэу щыт коммунальнэ фэлэ-фашIэ уасэхэр къэгъэуцугъэнхэ фае.

Тхъаусыхэхэм бэрэ зигугъэу къащашIыхэрэм ащыщ гъэлорышIэкIо компанихэм цыфхэм атырэ тынхэр зэрагъэфедэгъэ шыкIэм ехыылэгъэ къэбархэр зэралыагъэлэсыхэрэр, ахэр зэфэшIыгъэхэу зэрэщытхэр. Урысые Федерацием и Унэ кодекс зэригъэнафэрэмкIэ, гъэлорышIэкIо компанихэм яофшIэн зэрэзэхэцагъэм ехыылэгъэ отчетхэр цыфхэм алъагъэлэсынхэ фае. 2010-рз илъэсым ибжыхъэ Урысые Федерацием и Правительствэ ышIыгъэ унашъомкIэ а пшъэрылпыр гъэлорышIэкIо компанихэм зэрагъэцэкIэжыкIы фэе шыкIэр ыгъэнэфагъ. Хызымэтзехъаныр зэрэзэхэщэгъэ шыкIэр кызылотыкIырэ къэбархэр ГъэлорышIэкIо компанихэм яофициальнэ сайтхэм е чыплэ хэбзэ гъэцэкIэкIо къулыкъум исайт къарагъэхъанхэ, гъэзетхэм кыыхарагъэутынхэ фае. Уполномоченнэм зэриллытэрэмкIэ, квартирабэу зэхэт унэхэм ачIэсхэмрэ гъэлорышIэкIо компанихэмрэ зэрэзэдэлажъэхэрэм зэхашIэу шIуагъэ кызыкIимытырэр чыплэ хэбзэ къулыкъухэм цыфхэм ятхъаусыхэхэм анаIэ зэрэтырамыдзэрэр, ифэшъошэ Iофыгъохэр зэрэзэрамыхъэхэр ары. Яфитыныгъэхэр зэраукъохэрэм фэшI цыфхэм гъэцэкIэкIо хабзэм икъулыкъухэм, муниципалитетхэм, гъэзетхэм зафагъазэ, гъэлорышIэкIо компанихэр ахэм якъыныгъохэм зэрамыгъэгумэкIыхэрэм ехыылэгъэ щысэхэр къахыкIы.

2012-рз илъэсым Урысые Федерацием и Унэ кодекс зэхъокIыныгъэу фашIыгъэхэм Урысые Федерацием исубъектхэм ащызэхэщэгъэ къэралыгъо унэ инспекциехэм акIуачIэхэр прокурор фитыныгъэхэм алъыкIахъэх пIоми хъунэу агъэлэшыгъэх. Джы ахэм гъэлорышIэкIо компанихэр, ТСЖ-р, хэбзэгъэуцугъэхэмрэ цыфхэм яфитыныгъэхэмрэ зэрагъэцэкIэжыкIыхэрэр ауплъэкIунхэ фитых.

ИСКУССТВЭР — ТИБАЙНЫГЪ

Дунаим шлуклэ тыщазы-
гъэшлэрэ къэшъокло ан-
самблэу «Налмэсыр» Иор-
данием шылагъ. Концер-
титлу Амман къышити,
тиреспубликэ къыгъэзэ-
жыгъ. Артистхэр икля-
рыклэу гъогу чыжъэ те-
хъанхэм ыпэкля гушылэ-
гъу тызыфэхъугъэхэм
къытфалотагъэр тшлогъэ-
шлэгъон.
Темыр Кавказым щыпсэ-
урэ лъэпкъхэм языкы-
ныгъэ гъэпытэгъэным
фэгъэхыгъэ фестивалэу
Ингушетием щыклоштым
«Налмэсыр» хэлэжъэшт.
Мурат къышыгушылагъ,
аныхъ лъэшхэм теклоны-
гъэр къыдахынэу афи-
луагъ.

Иорданиер, Ульяновск, Владивосток...

— Концертхэм язэхэщэн пылъ
фирмэм тыригъэблагъи, тильэп-
къэгъухэр зыщыпсэхуэрэ Иор-
данием тыклогагъ, — къалуатэ
Адыгэ Республикэм и Къэралы-
гъо Академическэ къэшъокло ан-
самблэу «Налмэсым» идиректо-
рэу, Урысыем изаслуженнэ ар-
тистэу, Адыгеим инароднэ арти-
стэу Бастэ Азмэтрэ ансамблэм
ихудожественнэ пащэу, Пшызэ
изаслуженнэ артистэу Хьоджэ
Аслъанрэ. — Нэбгырэ 2500-рэ
зычлэфэрэ залым типчыхъэзэх-
хэхэр мэфэкышхом фэдэу шы-
кылауагъэх. Гуфэбэныгъэ ахэлъэу
бысымхэр къытпэгъокыгъэх.

— Унэ зэтэгъэпсыхъагъэм кон-
цертым икътэын зыщыфэдгъэхъа-
зырзэ, Иорданием шыц адыгэ
клялэхэр лэпылэгъу къытфэхъугъэх,
— тизэдэгъушылэгъу Хьоджэе Ас-
лъан лъегъэкылатэ. — Нэфынэр
пчыхъэзэхъэм щыгъэфедгъэным
фэшл Дышъэкл Саузэр ишлогъэшхо
къытигъэкыгъ. Шъэумэн Нарт ма-
къэхэмкля режиссер. Ащ фэдэ
залышхом концерт къыщыптыныр,
искусствэу къэбгъэлъагъорэмкля
цыфхэм уагурылоныр лоф къызэ-
рыклоп. Дышъэкл Саузэри Шъэу-
мэн Нарт уялъэлун ишыклягъа-
гъэп. Гуфэбэныгъэу къытфыря-

лэм гъунэ имылэу къытхэтыгъэх.

Рагъэблэгъэныр къызыхэкыгъэр

«Налмэсым» фэгъэхыгъэ диск-
хэу къыдагъэкыгъэхэр рекламэм
пылъ «Аликлубым», искусствэр
зышлогъэшлэгъонхэм алылэсыгъ.
Тиансамблэ агу рыхыи, Иорда-
нием рагъэблэгъагъ.

— Бэшлагъэу ташлэщтыгъэм
фэдэу бысымхэр къытпэгъокы-
гъэх, — игупшысэхэм ташегъэ-
гъуазэ Адыгэ Республикэм иза-
служеннэ артисткэу Хьакъуй Ан-
желэ. — Къашъор къызытыухкля
пчэгум тыкытырамыгъэкыжъэу
лэгъу къытфитеоштыгъэх. Етлан
лъэшэу гуапэ тшыхъугъэр тиадыгэ
шъуашэхэм ядэхэгъэ агъэшлагъозэ
нэбгырабэ къызэрэтэкылатлэщты-
гъэр ары. Тиконцертхэм язэхэ-
щаклохэм тафэразэу Мыекъуа-
пэ къэдгъэзэжыгъ.

«Налмэсым» икътэуагъэ цыф-
хэм псынклэу алылэсыщтыгъ.
Апэрэ концертым еплыгъэхэм

къэбарэу къалуатэрэр зэхэзыхы-
гъэхэр ятлонэрэ зэлыклягъум гүлэм
хэтхэу къэкылауагъэх. Лэкыб къэ-
ралхэм къарыкыгъэхэу Иордани-
ем зыщызыгъэлсэфыхэрэр «Нал-
мэсым» иятлонэрэ пчыхъэзэх-
хэ нахыбэ хъухэу шылагъэх.

Сирием къыкыжъыхэрэр

Зэо-банэу Сирием щыклорэм
кыхэкыжъыгъэ тильэпкъэгъухэр
Иорданием исых. «Налмэсым»
иартистхэр, искусствэм пыщагъэ-
хэр политикэшхом хэхъагъэхэп.
Арэу щытми, адыгэхэр егъэзы-
гъэхэу псэуплэ агъоты ашлогъоу
зэрэлъыхъохэрэм икътэбар зеха-
хыгъ. Иорданием рэхъатныгъэ
щызыгъотыгъэхэр тильэпкъэгъухэм
ахэтых.

«Лэужыклэм икультур»

Юныгъо мазэм и 24 — 27-м
Дунэе лофыгъоу Ульяновскэ шы-

клоштым джары зэреджагъэхэр.
Урысыем и Федеральнэ Зэлыкля
Федерациемкля и Совет, УФ-м
и Къэралыгъо Думэ, Урысыем
культурэмкля и Министерствэ,
ЮНЕСКО-м илофыгъохэмкля Уры-
сыем и Комиссие, Ульяновскэ
хэкум и Правительствэ, нэмыкы-
хэм зэхэщэгъэ лофтхъабзэм «Нал-
мэсыр» рагъэблэгъагъ.

«Культурэм имеридиан» зы-
филорэ концертным тиансамблэ
цлэрыло хэлэжъэшт.

Тыгъэгъазэм и 2-м «Налмэ-
сыр» Владивосток клошт. Хаба-
ровск, Владивосток, зэклэмкля
къэли 8-мэ концертхэр къащи-
тыштых. Хьоджэе Аслъан къы-
зэрэтилуагъэу, «Налмэсыр» тыдэ
рагъэблэгъэщты, Адыгэ Респуб-
ликэм имэфэкля мафэхэм ахэ-
лэжъэшт. Иорданием зыщлэм
Адыгэ хасэхэм япашэхэм тиар-
тистхэр алыклагъэх. Лъэпкъ куль-
турэм, шлэжъым атегушылагъэх.
Владивосток, Хабаровскэ, нэмыкы
къалэ зыклохэкля, Адыгеим икуль-
турэ лъагъу зэралэтыштым тичы-
хэ тель.

ФУТБОЛ. УРЫСЫЕМ ИЗЭНЭКЪОКЪУ

Бэрэ тяжэщта?

«Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — «Торпедо» Ермэлхъабл — 0:3.
Юныгъом и 9-м Мыекъуапэ щызэдешлагъэх.
Зезыщагъэхэр: Д. Недвижай, Р. Дудов — Кисловодск.
А. Образко — Ставрополь.
«Зэкъошныгъ»: Целовальников, Трешанский, Абаев, Цаку-
лов (Такель, 62), Ибрагимов, Эйдельмант, Батырбий.
Мыкы Мурат, Бацев (Къонэ, 55), Ушаков (Коттаев, 55),
Датхъуж.
Къэлапчъэм лэгуаор дзэйдзагъэхэр: Нестеренко — 11,
Мустафаев — 53, Баратов — 77, «Торпедо».

Хьаклэхэр хэпшыклэу нахы-
шлоу ешлагъэх. Къэлапчъэм екълун-
хэм фэшл зэхэщэн лофыгъохэр,

«Зэкъошныгъэм» елътыгъэмэ,
дэгъоу агъэцаклэ. «Торпедэм» ще-
шлэрэ Э. Лусикян тифутболистхэр
ыгъэплэхъухи, тикъэлапчъэ
пэблагъэу къытыгъэ лэгуаом
А. Нестеренкэр шъхэкля
къеуи, зэлыклягъум пчъагъэр
къыщызэлуахыгъ. Тиухъу-
маклохэр, къэлэпчъэлутэу
В. Целовальниковыр а уахъ-
тэм рэхъатыщэу хъурэм
лыплэщтыгъэх. Хьаклэхэм
пчъагъэм зэрэхагъэхъуагъэр
тифутболистхэм язэгуры-
мылоныгъэ къыпкырыкыгъ.
«Торпедэм» икътэлэпчъэлутэу
Н. Москаленкэр «Зэкъош-
ныгъэм» бэрэ ыгъэгумэкы-

гъэп. В. Целовальниковыр цыхъэ-
шлэгъоу зэрэшлагъэм ишлуагъэкля
«Торпедэм» пчъагъэр 3:0-м ригъэ-
хъугъэп. А. Датхъужыр, А. Къуа-
нэр, А. Коттаевыр, нэмыкыхэри
апэкля илътыштыгъэх, ау къэла-
пчъэм лэгуаор дадзэнэу бэрэ
чыплэшлу ифагъэхэп. Гуетыныгъэу
тифутболистхэм къызыхагъафэрэр
тшломакл.

Пресс-зэлыкля

«Торпедэм» итренир шъхалэу
М. Дзоблаевыр ешлэгъум икляу
рырзэагъ. Командэм зэгурылоны-
гъэ хэлъэу ылъытагъ. Юныгъом
и 4-м 3:0-у «Олимпиер» «Торпе-
дэм» къытекылауагъэми, командэм
иешлакля чинагъэп. «Зэкъошны-
гъэм» итренир шъхалэу Р. Шы-
умафэм къызэрилуагъэмкля, «Тор-
педэм» фэдэ командэм тифутбо-
листхэр дэгъоу дешлэнхэм джыри
фэхъазырхэп, уяжэн фае ялэпэлэ-
сэныгъэ хагъэхъоным пае.

Ешлэгъухэм яклэуххэр

«Волгарь» — «Витязь» —
2:1, «Черноморец» — «Астра-
хань» — 1:0, «Краснодар-2» —

«Газпром» — 1:0, «Терек-2» —
СКВО — 1:0, «Дагдизель» —
«Митос» — 0:2, «Биолог» —
«Энергия» — 2:2, «Таганрог»
— «Мэщыкыу» — 2:0, «Олим-
пия» — «Алания-Д» — 4:1.

Чыплэхэр

1. «Волгарь» — 31
2. «Черноморец» — 25
3. «Митос» — 24
4. «Олимпия» — 22
5. СКВО — 21
6. «Дагдизель» — 19
7. «Витязь» — 17
8. «Торпедо» — 17
9. «Газпром» — 15
10. «Астрахань» — 15
11. «Таганрог» — 14
12. «Биолог» — 12
13. «Краснодар-2» — 11
14. «Терек-2» — 10
15. «Зэкъошныгъ» — 8
16. «Алания-Д» — 7
17. «Мэщыкыу» — 7
18. «Энергия» — 5.

Юныгъом и 14-м «Зэкъошны-
гъэр» Владикавказ щылуклэшт
чыплэ командэу «Алания-2-м».
Сурэтым итыр: «Зэкъошны-
гъэр» «Торпедэм» дешлэ.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛЬ Нурбий.

Зэхэзыщагъэр
ыкля къыдэзы-
гъэкыларэр:
Адыгэ Республи-
кэм лъэпкъ
лофхэмкля, лэкыб
къэралхэм ащы-
псэурэ тильэп-
къэгъухэм адырялэ
зэпхыныгъэхэмкля
ыкля къэбар
жъугъэм иамал-
хэмкля и Комитет
Адресыр: ур. Кре-
стьянскэр, 236

Редактор
шъхалэр
ДЭРБЭ
ТИМУР

Редактор
шъхалэм
иапэрэ гуадзэр
МЭЩЛЭКЪО
Саид

Редактор
шъхалэм
игуадзэр —
пшъэдэкыжъ
зыхырэ
секретары
ХЪУРМЭ
Хъусен

Редакциер
зыдэщылэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэкыжъ зы-
хырэ секретары:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын лофхэмкля,
телерадиокъэтын-
хэмкля ыкля зэлы-
лэсыкля амалхэмкля
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыплэ гъэлоры-
шланл, зэраушыха-
тыгъэ номеры
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
4000
Индексхэр
52161
52162
Зак. 3083

Хэутыным
узщыклятхэнэу щыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
Зыщыклятхэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00

